

2. Выготский Л. С. Мышление и речь / Л. С. Выготский. – Изд. 5-е, испр. – М.: Изд-во „Лабиринт“, 1999. – 352 с.
3. Гросс К. Душевная жизнь ребенка / К. Гросс. – Киев, 1996.
4. Леонтьев А. Н. Деятельность, сознание, личность / А. Н. Леонтьев. – Москва: Политиздат, 1977. – 304 с.
5. Пидкасистый П. И. Психолого-дидактический справочник преподавателя высшей школы / П. И. Пидкасистый, Л. М. Фридман, М. Г. Гарунов. – М.: Пед. общество России, 1999. – С. 3–5.
6. Рижиков В.С. Методика впровадження дидактичних (рольових) ігор як інноваційної педагогічної технології в контексті якості вищої військової освіти в Україні відповідно до стандартів практики військової підготовки в країнах членах НАТО. - Науковий вісник інноваційних технологій, К.: НДЦІН, - 2018. Вип. № 1 (17). – С. 69-76.

7. Рижиков В.С. Методика використання «мозкового штурму» на семінарських заняттях в професійній підготовці у вищих військових навчальних закладах (внз) / Молодь і ринок - Дрогобич, Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка. №5 (160) травень 2018. – С.26-32.
8. Рижиков В.С. Теорія та практика ігрового навчання в професійній підготовці майбутніх юристів. **Монографія.** – Херсон, ТОВ «Айлант», 2011. – 215с.
9. Хейзинга Й. Homo Ludens. Статті по історії культури / Пер., сост. и вступ. ст. Д. В. Сильвестрова; комент. Д. Э. Харитоновича / Й. Хейзинга. – М.: Прогресс – Традиция, 1997. – 416 с.
10. Эльконин Д. Б. Психология игры / Д. Б. Эльконин. – Москва: Педагогика, 1978. – 304 с.

Надійшла до редколегії 18.02.2019

T. Shishkina, PhD in Pedagogical Sciences
The Kropivnitsky College University of Modern Knowledge

METHODS OF USING ROLE-PLAYING GAMES IN THE FORMATION OF PROFESSIONAL COMPETENCIES OF BANKING PROFESSIONALS ON A PRACTICAL EXAMPLE

In the scientific article the essence and significance of learning through play or game learning are determined in the training of future bank employees on a practical example of a role-playing game. Increasing demands on the quality of professional training of future bank employees for the effective work in terms of development of market relations of the current economic instability, crisis phenomena in the financial and banking sphere, the process of professional training of future bankers requires the use of modern methods and teaching methods, especially those that form the active creative activity of students.

Learning through play or game learning is such active teaching method with modern advances of computer technology, the global Internet network. The methods of active learning are a set of means of organization and management of training and learning activity. These methods are characterized by the following factors: forced students' activity, independent decision making in conditions of increased motivation and emotionality, constant interaction of the educational system and students. The examples of teacher-student interaction were analyzed.

In the scenario of role play the knowledge, skills and abilities are practically defined that student should learn after participating in the role-playing game. The complete scenario of the role-play "Credit insurance" is provided, which consists of the preparation of game, goals, the game content, time-stamped scenario and results. The head of the game is the teacher who conducts practical classes.

The game is conducted at the practical lesson on the discipline "Insurance Culture" after the lecture "Insurance Culture in Deposit Insurance and Financial and Credit Risks"

Students' activity is increasing during role and business games, which is an important factor in receiving of a significant amount of knowledge and building skills and competencies for the same period of time on the traditional method of teaching (seminars and practical classes).

Key words: role-playing game, professional competencies, pedagogical method, role-playing game scenario.

УДК 015.3:159.9

І. Юник, канд. пед. наук
Київський національний торговельно-економічний університет, Київ

DOI: <https://doi.org/10.17721/1728-2217.2019.41.58-62>

ФОРМУВАННЯ ПСИХОЛОГІЧНОЇ СТІЙКОСТІ КОМУНІКАТОРІВ У ПРОЦЕСІ ПІДГОТОВКИ ДО ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Розглянуто психологічну стійкість комунікаторів як їх особистісну властивість, що входить у синдром стану психологічної готовності до комунікативної діяльності. Психологічна стійкість інтерпретується як не вроджена, а набута властивість, яка забезпечує умови не тільки для швидкого і якісного створення узагальненого образу уявної моделі донесення інформації до реципієнтів, а й для успішної його реалізації під час професійної діяльності. Означений феномен висвітлено у двох іпостасях: внутрішньої структури системи (процес); зовнішнього середовища (результат). З позицій системно-структурного підходу, цій властивості комунікаторів притаманна інваріантність, тоді як з позицій результативності діяльності – швидкість оновлення втраченого стану. Обґрунтовано положення стосовно ролі психологічної стійкості в детермінації негативного впливу факторів на злагодженість відтворення необхідної інформації комунікаторами в екстремальних умовах. Описано психологічні механізми впливу означеного феномену не лише на утримання беззмінного відповідного стану комунікаторів та на збереження злагодженості вербального і невербального відтворення інформації, а й на чинення опору внутрішнім чи зовнішнім перешкодам. Доведено, що психологічна стійкість комунікаторів піддається цілеспрямованому формуванню у процесі підготовки до професійної діяльності. Специфічними формами її формування є: підготовка комунікаторів до нівелювання надмірної дії будь-яких короткострокових чи тривалих стресорів у процесі комунікативної діяльності; підготовка комунікаторів до нівелювання надмірної дії внутрішніх та зовнішніх факторів. З'ясовано, що сформована психологічна стійкість комунікаторів надає їм змогу швидко відшукувати творчі підходи до вирішення ускладнених завдань під час передачі необхідної інформації реципієнтам.

Ключові слова: комунікатори; реципієнти; психологічна стійкість; стресори; формування; професійна діяльність.

Постановка проблеми. У професійній діяльності комунікаторів неможливо уявити ситуацію, коли донесення необхідної інформації до реципієнтів було б можливе без внесення корективів для досягнення поставленої мети. Програма техніко-тактичних дій зі всебічним комплексом умов комунікативної діяльності не підлягає абсолютному погодженню завчасно.

Означену неузгодженість між уявленою моделлю означеної програми та сигналами щодо виконання компетенсе психологічна стійкість комунікаторів, дефіцит якої чинить негативний вплив на ефективність комунікації. Саме тому особливої актуальності набуває проблема формування психологічної стійкості комунікаторів, яка забезпечує

© І. Юник, 2019

умови не тільки для швидкого і якісного створення узагальненого образу уявної моделі донесення інформації до реципієнтів, а й для успішної його реалізації під час професійної діяльності.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Вперше до проблеми психологічної стійкості звернулись науковці в середині XX століття. Зокрема, Л. Божович у виступі на XVIII Психологічному конгресі привернув увагу присутніх до необхідності її ретельного вивчення. В подальших дослідженнях науковців означена проблема вивчалась у контексті емоційності особистості [5, 139-170; 9, 145-178; 11, 261-265 тощо]; моральних цінностей [14, 136-177]; адекватних та неадекватних форм поведінки [1, 71-76]; емоційних умов діяльності [2, 57-83] тощо. За дослідженнями О. Дарвіш та Р. Тагірової психологічна стійкість особистості пов'язується не тільки з їх здатністю до управління емоційним станом, а й зі здатністю до самоорганізації та саморегуляції власної поведінки в складних умовах професійної взаємодії [3; 13, 48-51]. У. Морган і К. Еліксон означений феномен характеризують як комплексну властивість особистості, яка сприяє успішній адаптації до впливу психосоціальних навантажень та негативних зовнішніх факторів на психічне та фізичне її здоров'я [10, 157-160]. Ряд науковців вказують на те, що психологічна стійкість забезпечує адаптацію організму до дії не тільки зовнішніх факторів, а й внутрішніх [4, 153-168; 5, 140-157; 6, 31-36 тощо]. Досліджуючи психологічну стійкість індивідуального стилю спілкування, О. Крупник наголошує на тому, що це є творчий процес, де особистість проявляє спроможність коректувати способи й прийоми комунікації з урахуванням відповідних ситуативних умов [8, 63-69]. У педагогічному аспекті, на нашу думку, особливої уваги заслуговують праці О. Семенової, яка доводить потребу вишів у цілеспрямованому формуванні означеного феномену. За її переконаннями, педагог повинен уміти орієнтуватись у змінних умовах викладацької діяльності, швидко знаходити оптимальні рішення складних задач в нестандартних умовах і, при цьому, зберігати витримку й самовладання. Саме тому, вона дійшла висновку, що психологічна стійкість педагогів неможлива без:

- досягнення готовності до професійної діяльності;
- знання прийомів психічної саморегуляції;
- уміння врегульовувати емоційні стани учасників педагогічних конфліктів;

- уміння активізовувати необхідні види мотивів та здійснювати аналіз власної поведінки [12, 204-216].

Отже, можемо констатувати таке:

- 1) незалежно від наявності різноманітних методологічних підходів до вивчення психологічної стійкості особистості, науковці сходяться на думці, що означений феномен має об'єднувати сукупність здібностей спрямованих на забезпечення злагодженої роботи всіх когнітивних процесів як у звичних, так і в більш емоційних умовах її професійної діяльності;
- 2) у сучасній науці проблеми пов'язані з формуванням психологічної стійкості комунікаторів є недостатньо дослідженими;
- 3) швидке і якісне створення узагальненого образу уявної моделі донесення інформації комунікаторами до реципієнтів та успішну його реалізацію під час професійної діяльності забезпечує сформована їх психологічна стійкість.

Мета статті: висвітлити специфіку формування психологічної стійкості комунікаторів як необхідної їх властивості, яка забезпечує швидке і якісне створення

узагальненого образу уявної моделі донесення інформації до реципієнтів та успішну його реалізацію під час професійної діяльності.

Виклад основного матеріалу дослідження.

Віднайдення ефективних способів та прийомів формування психологічної стійкості комунікаторів привертало увагу не лише науковців, але й педагогів та практиків. За результатами їх досліджень, недостатня сформованість означеної властивості стає причиною зниження контролю за параметрами комунікативної діяльності, тимчасового відхилення уваги від процесу створення узагальненого образу уявної моделі донесення інформації до реципієнтів, емоційної «трансформації» отриманої інформації в ході реалізації цього образу [8, 14-16; 10, 156-157; 12, 24-25; 13, 46-47 тощо].

Психологічна стійкість є особистісною властивістю комунікаторів, котра входить до синдрому стану психологічної готовності до комунікативної діяльності. За екстремальних умов саме вона відіграє вирішальну роль у детермінації негативного впливу стресорів на процес відтворення інформації. Психологічну стійкість комунікаторів варто розглядати у двох аспектах: зовнішнього середовища (результат); внутрішньої структури системи (процес). Так, означена властивість знаходить вияв не лише у збереженні цілісності й послідовності процесів загалом, але і в чинненні опору зовнішнім або внутрішнім перешкодам. Відповідно до системно-структурного підходу, їй притаманна інваріантність, яка простежується у здатності утримувати власну організацію при саморозвиткові. Якщо надмірний вплив зовнішніх або внутрішніх факторів є короткостроковим, психологічна стійкість комунікаторів допомагає швидко поновлювати втрачений функціональний стан, тоді як при довготривалому та/або багаторазовому впливі перешкод – означена властивість виявляється у видозміненні цього стану зі збереженням внутрішніх взаємозв'язків та взаємозалежностей між елементами його структури.

Свідченням відсутності у комунікаторів психологічної стійкості можуть бути не тільки реальні результати професійної діяльності, але і порушення у психологічній та психофізіологічній сферах. Вони ідентифікуються шляхом співвіднесення результативності діяльності в звичайних та екстремальних умовах, з обов'язковим урахуванням коефіцієнту ускладненості комунікативних завдань. Оцінка психологічної стійкості комунікаторів відбувається за критеріями відтворення просторово-часових характеристик рухових дій та фізіологічних реакцій організму на стресори (короткострокові й тривалі).

Серед короткострокових стресорів доцільно виділити наступні:

- попередньої невдачі в аналогічних або близьких умовах комунікативної діяльності;
- відвернення уваги від інформації, яка доноситься до реципієнтів;
- ті, що породжують острах перед комунікативною діяльністю або викликають деструктивні фізичні відчуття;
- швидкості прийняття рішень при вирішенні складних комунікативних завдань.

До тривалих стресорів належать:

- стресори боротьби, які створюють конфліктні ситуації в комунікативній діяльності;

- стресори напруженої комунікативної діяльності, які стають причиною розумової та/або фізичної перетомі;

- стресори ігнорування реципієнтами власної «персони» комунікаторів чи можливої їх ізоляції.

Отже, однією зі специфічних форм фахової підготовки комунікаторів є сформованість психологічної стійкості до надмірного впливу будь-яких короткострокових чи тривалих стресорів на швидке і якісне створення узагальненого образу уявної моделі донесення інформації до реципієнтів та на успішну його реалізацію під час професійної діяльності.

Доцільно виділити дві групи факторів впливу на психологічну стійкість комунікаторів – внутрішню та зовнішню. До першої (внутрішньої) з них доцільно віднести:

- емоційно-фізіологічну реактивність, яка визначає характер реакції на емоційгенні подразники;
- фізіологічну організацію нервової системи, котрою визначається специфіка поведінки;
- соціально-психологічні властивості, породжені підготовкою до комунікативної діяльності;
- рівень розвиненості інтелекту.

До складу другої групи факторів впливу на психологічну стійкість комунікаторів (зовнішньої), відноситься рівень емоційгенності умов та складність комунікативних завдань.

У комунікативній діяльності комунікаторів високий рівень збудження, тривожності чи невротизму здатен по-різному впливати на прояв психологічної стійкості, що доводить існування граничної величини в інтенсивності їх дії. Амплітуда психологічної стійкості до цієї граничної величини позитивно віддзеркалюється на результативність комунікативної діяльності, тоді як подолання означеної величини починає чинити негативний вплив. Вплив динаміки міри збудження на психологічну стійкість Я. Рейковський виклав у такий континуум: «... від змін, що проявляються в тих випадках, коли суб'єкт ефективно справляється зі стресом (мобілізація, подолання стресу, контроль над проявом емоцій), до тих, котрі свідчать про значні порушення саморегуляції (деструкція дій); негативним полюсом цього континууму є незапланований зрив» [11, 262].

Слід зазначити, що в теорії і практиці комунікативної діяльності комунікаторів простежується три підходи до регуляції міри збудження, зокрема:

перший – базується на методологічній платформі теорії спонукання;

другий – базується ґрунтується на другому законі Йеркса-Додсона, згідно з яким психологічна стійкість комунікаторів підвищується паралельно емоційному збудженню до певної межі, після подолання якої відбувається зворотній процес;

третій – спирається на теорію релаксації, відповідно до якої напруга зменшується астеничними емоціями комунікаторів.

Якщо перші два підходи пов'язують психологічну стійкість з «оптимумом» емоційного збудження комунікаторів, то третій – з їх здатністю свідомо управляти власним емоційним станом. Відповідно до останнього підходу, негативний вплив внутрішніх й зовнішніх стресорів комунікатори здатні залишати

поза увагою, а астеничні емоції – стримувати і контролювати.

Експериментально доведено, що комунікатори з сильним типом нервової системи демонструють в емоційгенних умовах високу ефективність діяльності. Натомість, комунікатори зі слабким типом нервової системи мають сильнішу перцептивну чутливість до впливу стресорів, тому при виникненні дефіциту зовнішньої інформації їм бракує енергетичних ресурсів для підтримування сенсомоторних функціональних систем. Комунікатори з рухливою нервовою системою (на противагу інертній) здатні швидше адаптуватися до дії подразників, демонструючи високу працездатність в емоційгенних умовах.

Залежність психологічної стійкості комунікаторів від фізіологічної організації їх нервової системи є доволі неоднозначною. Показники вегетативних реакцій прямо не характеризують їх психологічну стійкість, оскільки високий рівень кваліфікації характеризується провідними психологічними детермінантами, а низький – силою процесів збудження. Отже, зростання фахової майстерності комунікаторів дозволяє нівелювати негативний вплив емоційного реагування на дію стресорів.

Соціально-психологічні властивості, які виникли у процесі підготовки до комунікативної діяльності, і рівень розвиненості інтелекту складають динамічну структуру психологічної стійкості комунікаторів. Така структура здійснює координацію адекватної реакції на дію стресорів і забезпечує швидкість та надійність репрезентації відповідних семантичних понять у довгостроковій пам'яті комунікаторів. У процесі набуття професійного досвіду у них формується психологічна стійкість під впливом умов та вимог самої комунікативної діяльності, зокрема, розвиваються волевові якості, які отримують пріоритет в загальній системі саморегуляції поведінки.

Психологічна стійкість комунікаторів також детермінується рівнем розвиненості інтелекту. Зокрема, високий рівень дозволяє затрачувати менше зусиль, щоб утримувати оптимальний психологічний стан під час комунікативної діяльності, оскільки:

- ефективність внутрішньої протидії стресорам істотно підвищується розумовим «втручанням» у процеси саморегуляції;

- зняття надмірного хвилювання через усунення «дефіциту інформації» відбувається завдяки наявності великого обсягу знань та поінформованості комунікаторів.

Звичайно, кожен акт комунікативного процесу супроводжується хвилюванням, адже кінцевою метою всієї комунікативної діяльності є переконливе донесення до реципієнтів необхідної інформації, що вимагає від комунікаторів максимальної віддачі у порівнянні зі звичними умовами. Натомість, хвилювання комунікаторів проявляється у вигляді «хвилювання, що викликає піднесення» або «хвилювання в образі», а не у вигляді «хвилювання, що викликає паніку» та «хвилювання, що викликає апатію». Втім, два з чотирьох перерахованих видів хвилювання є індикаторами захопленості комунікативним процесом і здатні позитивно впливати

на психологічну стійкість комунікаторів – «хвилювання, що викликає піднесення» та «хвилювання в образі»

Отже, важливою специфічною формою фахової підготовки комунікаторів є сформованість психологічної стійкості до надмірного впливу внутрішніх факторів на швидке і якісне створення узагальненого образу уявної моделі донесення інформації до реципієнтів та на успішну його реалізацію під час професійної діяльності. Такі фактори пов'язані з:

- емоційно-фізіологічною реактивністю комунікаторів;
- анатомо-фізіологічною будовою нервової системи комунікаторів;
- соціально-психологічними властивостями комунікаторів;
- розвиненістю інтелекту комунікаторів.

На психологічну стійкість комунікаторів можуть чинити надмірний вплив не тільки внутрішні, але і зовнішні фактори. Серед них провідне місце займає емоціогенність ситуації, яка визначається за силою та тривалістю дії. Інтенсивність впливу стресорів на комунікаторів та раптовість їх появи слід віднести до показників сили. Так, від непередбачуваності появи будь-якого стресора, який породжує зміни афективного характеру, залежить сила реакції організму: чим раптовішим є стресор, тим сильнішою буде відповідна реакція організму. Натомість, якщо вплив стресору стає передбачуваним та/або повторним – реакція на нього зменшується. Серед умов, за яких повторення дії стресорів не знижує інтенсивність реакції, відносяться:

- наявність великих часових проміжків між актами комунікативної діяльності;
- трансформація стресорів чи їх конфігурацій при кожному комунікативному акті;
- приховані відмінності між елементами стресорів чи їх конфігурацій;
- анатомо-фізіологічний вплив стресорів на організм комунікаторів (занадто висока чи низька температура середовища, біль і т.п.).

Звичайно, з появою досвіду комунікативної діяльності може мати місце ефект інкубації, коли інтенсивність впливу стресорів на психологічну стійкість комунікаторів послаблюється чи підсилюється. Окрім цього, їх надмірна дія стає причиною набуття вибіркової психічними процесами комунікаторів: уявлення, сприймання, пам'ять та мислення можуть активізуватися або гальмуватися, що відбивається на результативності комунікації. Якщо реципієнти знаходяться у позиції «зверхності» над комунікаторами, то сприймання ситуації стає більшою мірою неадекватним. Створюється «емоційне порочне коло», коли під впливом стресорів комунікатори сприймають тільки інформацію, тотожну домінуючому у них емоційному стану. Одним із шляхів нівелювання означеного «емоційного кола» є створення емоції більшої інтенсивності, що призведе до гальмування попередньої.

Вплив стресорів у процесі комунікативної діяльності, який відзначається значною тривалістю, призводить до використання «поверхових» та «глибинних» адаптаційних резервів комунікаторів. Під час першої стадії тривалої емоціогенної ситуації виникає тривожність, котра супроводжується відсутністю адекватної відповіді на вплив стресорів. Друга стадія – резистентність – відзначається збалансованістю використання адаптаційних резервів та відчуттям «зверхності» емоціогенної ситуації над

чиненням опору дії стресорів. На цій стадії використовуються «поверхові» адаптаційні резерви. У свою чергу, стадія виснаження енергетичних ресурсів комунікаторів характеризується мобілізацією «глибинних» адаптаційних резервів комунікаторів та перебудовою гомеостатичних механізмів їх організму.

Якщо комунікатори виявляються неспроможними протидіяти негативному впливу стресорів на процес комунікативної діяльності, у них порушується злагодженість передачі необхідної інформації реципієнтам.

Отже, досить важливою специфічною формою фахової підготовки комунікаторів також є сформованість психологічної стійкості до надмірного впливу зовнішніх факторів на швидке і якісне створення узагальненого образу уявної моделі донесення інформації до реципієнтів та на успішну його реалізацію під час професійної діяльності. Такі фактори пов'язані з емоціогенністю умов та зі складністю завдань, з якими «змушені співпрацювати» комунікатори у процесі комунікативної діяльності.

Висновки з цього дослідження.

1. Психологічна стійкість комунікаторів це не вроджена, а набута властивість, яка забезпечує умови не тільки для швидкого і якісного створення узагальненого образу уявної моделі донесення інформації до реципієнтів, а й для успішної його реалізації під час професійної діяльності.

2. Психологічна стійкість комунікаторів піддається цілеспрямованому формуванню у процесі підготовки до професійної діяльності. Специфічними формами її формування є:

- підготовка комунікаторів до нівелювання надмірної дії будь-яких короткострокових чи тривалих стресорів у процесі комунікативної діяльності;
- підготовка комунікаторів до нівелювання надмірної дії внутрішніх та зовнішніх факторів.

3. Сформована психологічна стійкість комунікаторів надає їм змогу швидко відшукувати творчі підходи до вирішення ускладнених завдань під час передачі необхідної інформації реципієнтам.

Перспективи подальших напрямків дослідження. Перспективи подальших досліджень означеної проблеми вбачаються у вивченні форм і методів формування психологічної стійкості комунікаторів у залежності від специфіки роботи їх короткострокової пам'яті та наявності умінь управління властивостями уваги тощо.

Список використаних джерел

1. Божович Л. И. Избранные психологические труды / Божович Л. И. – М. : МПА, 1955. – 212 с.
2. Гуревич К. М. Профессиональная пригодность и основные свойства нервной системы / Гуревич К. М. – М. : Наука, 1970. – 272 с.
3. Дарвиш О. Б. Психологическая устойчивость в профессиональной педагогической деятельности / О. Б. Дарвиш // Всероссийские педагогические чтения «Педагогическое наследие Степана Павловича Титова» : сб. материалов [Электронный ресурс]. – Режим доступа: www.uni-altai.ru/engine/download.php?id=3925
4. Дикая Л. Г. Методики моделирования и дифференцирования состояний психической напряженности в интеллектуальной деятельности (методика диагностики психических состояний и анализа деятельности человека) / Дикая Л. Г., Черникова Е. А., Суходьев В. В. – М. : Знание, 1994. – 206 с.
5. Зильберман П. Эмоциональная устойчивость оператора / П. Зильберман // Очерки психологии труда оператора. – М. : Наука, 1979. – С. 138-172.
6. Ключникова И. А. Формирование профессиональной устойчивости студентов к педагогической деятельности (на материале подготовки специалиста с квалификацией "учитель безопасности жизнедеятельности"): дисс. ... канд. пед. наук: 13.00.08 / Ключникова Ирина Анатольевна. – Ставрополь, 2005. – 193 с.
7. Котлярова Л. Н. Соотношение психодизритмии и стрессовой устойчивости человека: дисс. ... канд. психол. наук: 19.00.02 / Котлярова Любовь Николаевна. – Уфа, 1988. – 212 с.

8. Крупник Е. П. Теоретические аспекты психологической культуры межличностных взаимодействий / Е. П. Крупник // Формирование психологической культуры в системе дополнительного образования детей; под ред. А. В. Егоровой, И. М. Каманова, М. В. Поповой. – М. : Просвещение, 2006. – 94 с.
9. Митина Л. Эмоциональная гибкость учителя: психологическое содержание, диагностика, коррекция / Л. Митина, Е. Асмаковец. – М. : Флинта, 2001. – 192 с.
10. Морган У. Ситуативная тревога и результативность деятельности / У. Морган, К. Эликсон // Вопросы психологии. – 1990. – №3. – С. 155-161.
11. Рейковский Я. Экспериментальная психология эмоций /

Я. Рейковский [пер. с польск., вступ. ст. В. Н. Вилюнаса]. – М. : Прогресс, 1979. – 391 с.

12. Семёнова Е. М. Тренинг эмоциональной устойчивости педагога: учеб. пособ. / Семенова Е. М. – М. : Психотерапия, 2006. – 256 с.

13. Тагирова Р. А. Психологическая устойчивость самосознания личности / Р. А. Тагирова // Вестник МГОУ. Серия: Психологические науки. – 2009. – № 4. – С. 28-34.

14. Чудновский В. Э. Нравственная устойчивость личности: психологическое исследование / Чуновский В. Э. – М. : Педагогика, 1981. – 208 с.

Надійшла до редколегії 25.03.19

I. Yunyk, PhD of Pedagogical Sciences
Kyiv National University of Trade and Economics, Kyiv

THE DEVELOPMENT OF PSYCHOLOGICAL STABILITY OF COMMUNICATORS IN THE PROCESS OF PREPARATION FOR PROFESSIONAL ACTIVITY

The article considers the psychological stability of communicators as their personal property, which is included in the syndrome of the state of psychological readiness for communicative activity. Psychological stability is interpreted as non-inherited, but acquired property, which provides conditions not only for the rapid and qualitative creation of the generalized image of the imaginary model of reporting information to recipients, but also for its successful implementation during professional activities. This phenomenon is highlighted in two hypostases: the system of internal structure (process); external environment (result). From the point of view of the system-structural approach, this property of communicators is inherent in invariance, while from the standpoint of the effectiveness of the activity - the rate of renewal of the lost condition. The position concerning the role of psychological stability in determination of the negative influence of factors on the coordination of the reproduction of the necessary information by communicators under extreme conditions is substantiated. There are described psychological mechanisms of the influence of the phenomenon not only on maintenance of the unchanging corresponding state of communicators and on maintaining the coherence of verbal and non-verbal reproduction of information, but also on the implementation of resistance to internal or external obstacles. It is proved that psychological stability of communicators is subject to purposeful formation in the process of preparation for professional activity. Specific forms of its formation are: the preparation of communicators to leveling excessive action of any short-term or long-term stressors in the process of communicative activity; preparation of communicators to leveling out excessive influence of internal and external factors. It is revealed that the formed psychological stability of communicators gives them the opportunity to quickly find creative approaches to solving complicated tasks during the transfer of necessary information to recipients.

Key words: psychological stability, generalized image